

Lakewood Daf Yomi

PRESENTED BY SRULY BORNSTEIN

לע״נ

ברוך דוב ז״ל בן יבלחט״א משה חיים ווידרא נ״י
הרב שמעון דוד בן ר' יעקב יוסף איידער זצ״ל

מראה מקומות רשפי אש

לע״נ מרים שיינדל בת יבלחט״א אפרים שמעון סינאוויץ

עין משפט
נר מצוה
זה א מיי פ"ד מ"ל
מתקין הלכה ט:

נו:

החליל

פרק חמישי

סוכה

מסורת הש"ס
עם הוספות

בוצינא

שבא מקרא. משל הדיעו הוא האומר לחצרו ולעת קטנה אני נותן לך צמחצר אם תרצה להניחה עד שמיגדל ומיעשה קרע תניחה טוב לו ליטלה מיד שמה לאחר זמן יתחרט ט זה או שמה לא יטערך זה לזה כך פי' בקובץ ר"מ

מפרש דעל כרחק צנינא וקרע שני מיניס הס דקסואין מתרגמינן צנינא ולעת היינו קרע דמוכח צנדיס פרק הנודר מן המושל (דף ט"ז) דלמרינן מאל דלעת הרמונא קרי קרקואי וקסואין ודילועין צ' מיניס דמוכח צמכח כללס (פ"ג מ"ה) דמתן נועט אדס קישות ולעת צמוך גומא א' ובלנד שמהא זו נוטה לנד זו חו נוטה לנד זו ונוטה שער של זו לכלן ושער של זו לכלן ועוד רחיה מהא דלמרינן צפרק שלשה שאלכו (פ"ט דף ט"ז) צנינא שגמור הפרי דייע משמע דלאחר שגמור הפרי נקרא צנינא ואומר ר"מ שהקשות מין פרי קטן מדלעת שמהר להפגש ולעול לחולשו מיד והלעת גדולה ואינה ממחרת להפגש ואין יכול לחולשה עד לאחר זמן ואיכז אדס דער מועט לאלתר מדער מרוצה לאחר זמן (ט):

הדרן עלך החליל וסליקא לה מסכת סוכה

לסרדיוט אחד ממלכי יוונים כשנכנסו יוונים להיכל היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח ואמרה לוקום לוקום עד מתי אתה מוכלה ממונן של ישראל ואי אתה עומד עליהם בשעת החרק וכששמעו חכמים בדבר קבעו את אחריו עמו ושימוש תחתיו ואע"פ ששכיני הרשעים לא נשתכרו שכיני בילגה נשתכרו שכיני לועולם חולקת בדרום וישבב אחיו בצפון בשלמא למ"ד משמרתו שוהה לבא היינו דקנסין לכולה משמר אלא למי"ד מרים בת בילגה שהמירה דתה משום ברתיה קנסין ליה לדידיה אמר אביי אין כדאמרי אינשי שותא דינוקא בשוקא או דאבוה או דאימיה ומשום אבוה ואימיה קנסין לכולה משמרה אמר אביי אוי לרשע אוי לשכיני טוב לצדיק טוב לשכיני [שנאמר (ט) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו]:

הדרן עלך החליל וסליקא לה מסכת סוכה

וגמ' והני תרתי מאי עבדיתייהו אדר' יהודה קאי דלמר הנכנס נוטל שבע: בשכר הגפת דלתות. שמשמר הנכנס מגיף הדלתות ערביה שפתח אותן משמר היוצא: וגימא ליה. יוצא לנכנס: דף ב"ד. הסר חוק זה מכאן צביל שסיירוהו אללך אם תטול עכשיו

והני תרתי מאי עבדיתייהו אמר ר' יצחק (ט) בשכר הגפת דלתות וגימא ליה דל בדל אמר אביי בוצינא שבא מקרא אמר רב יהודה ובמוספין חולקין מותיבי *משמרה היוצאת עושה תמיד של שחר ובמוספין משמרה הנכנסת עושה תמיד של בין הערבים ובזיכין ואילו מוספין חולקין לא קתני והא תנא בחלוקה לא קא מיירי אמר רבא והא תנא דבי שמואל דמיירי בחלוקה ובמוספין חולקין לא קתני דתנא דבי שמואל משמרה היוצאת עושה תמיד של שחר ובמוספין חולקין ובזיכין ארבעה כהנים היו נכנסין שם שנים ממשמר זו ושנים ממשמר זו וחולקין לחם הפנים ואילו במוספין חולקין לא קתני תיובתא דרב יהודה תיובתא: הנכנסין חולקין בצפון: ת"ר (ט) הנכנסין חולקין בצפון כדי שיראו שהן נכנסין והיוצאין חולקין בדרום כדי שיראו שהן יוצאין: בילגה לעולם חולקת בדרום: ת"ר (ט) מעשה במרים בת בילגה שהמירה דתה והלכה וגשאת לסרדיוט אחד ממלכי יוונים כשנכנסו יוונים להיכל היתה מבעטת בסנדלה על גבי המזבח ואמרה לוקום לוקום עד מתי אתה מוכלה ממונן של ישראל ואי אתה עומד עליהם בשעת החרק וכששמעו חכמים בדבר קבעו את אחריו עמו ושימוש תחתיו ואע"פ ששכיני הרשעים לא נשתכרו שכיני בילגה נשתכרו שכיני לועולם חולקת בדרום וישבב אחיו בצפון בשלמא למ"ד משמרתו שוהה לבא היינו דקנסין לכולה משמר אלא למי"ד מרים בת בילגה שהמירה דתה משום ברתיה קנסין ליה לדידיה אמר אביי אין כדאמרי אינשי שותא דינוקא בשוקא או דאבוה או דאימיה ומשום אבוה ואימיה קנסין לכולה משמרה אמר אביי אוי לרשע אוי לשכיני טוב לצדיק טוב לשכיני [שנאמר (ט) אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו]:

ואם חלמר מאחר שהמשמר היוצא עושה המוספין היאך יתלקו צנס משמר הנכנס אינהו נמי מהפכי צנו צנינורא על המזבח כל היס לאחר שאלא משמר היוצא. ומתניתין דליירי בחלוקה ולא תנא חלוקה דמוספין היינו טעמא דלא איתביה דאיכא למימר תנא דמתניתין אידי דליירי צלחם הפנים דרגלים הוא איירי צלחם דשאר ימות השנה ואגב גררצ צעלמא נכז חלוקה צשאר צצמות: נכנסין. לעורה: כדי שיראו נכנסין. טעמא דמתניתין קא מפרש וגמרא היא (ט): מרים בת בילגה. ממשמר צילגה היתה וכן שמה: כשנכנסו יוונים צדיק. צימי מתחילו כן יומנן:

לוקום. הוא זכז צלשון יוני: וכששמעו חכמים בדבר. לאחר שגמרה יד צית חשמואל: פתחו חזונו. של משמרה ולקמן פריך ומשום דיקה קנסין לכולה משמרה: משמרתו ש' ביגה שוהה צ'בא. כשהגיע צצת שלה לא היו צאים ומוכחא מילחא שאין העבודה חציצה עליה: וזכנם ישבב אחיו. סדר משמרות צילגה אחר יצצז וכשיצצז יוצא צילגה נכנס וכשהיה משמרת צילגה לצא עיכב (ט) יצצז צמשמרתו ולא יאל לפיכך קנסיה: ואף על פי שב' שכיני הרשעים לא נשתכרו. דלוי לרשע אוי לשכיני: שכיני ביגה נשתכרו. היינו יצצז: שביגה צ'עו"ם חולקת בדרום. ואפילו צנינסו יצצז לעולם צצפון אף צנינאשו שהרי צילגה נכנס אחריו וצצח הוא להס לחולקי צפון: משום ברתיה קנסין ליה לדידיה. כלומר אפילו לצציה מי היה לן למיקנסיה: שותא דינוקא בשוקא דאבוה או דאימיה. משל הדיעו הוא מה שהמיעק מדער צצוק מלציו או מלצו שצע אף (ט) (ט) אס לא צעמנה מלציה שהיה מצוה את העבודה לא אמרה כן. שותא דיצור כמו לא תיפוק לבו שותא (צ"ג דף ט"ז) וצקושינ (דף ט"ז) שותא דמר לא ידענא: אוי צרשע אוי צשכיני. צצמות כהנים (ט) תיאל וצלנו את הצננים נגע צצן צצמקוט צינין חולקין ואף על פי שהנגע לא נראה אלא צציתו של זה מתמת שהיתה עינו צרה צכליו" צצירו לקה צצצילו מכאן אמרו אוי לרשע אוי לשכיני וממילא טוב לצדיק טוב לשכיני דמדה טובה מרובה (ט):

הדרן עלך החליל וסליקא לה מסכת סוכה:

של שש שעליהן שוחטין את הקדשים. ותנא בתוספתא כ"ד טבעות היו שם כנגד כ"ד משמרות למה אלו חלונות של לויים שהיו נותנין בהן כלי שיר והן זולתי חלונות כהנים ועוד תנן בסוטה בפרק עלה ערפה יומן כ"ג העביר הודיית המעשר ואף הוא ביטל את המעוררין ואת הנקופין ופירש בתלמוד בענין הנקופין אמר רבבה שהיו מטרטין לעגל בין קרינו כדי שיפול לו דם מעיניו ובא הוא ואסר לעשות כן משום דמחזי כמוכא במתניתא תנא שהיו מכין העגל בין קרינו כדרך [שעשין] אמר להן יומן כ"ג עד מתי אתם מאכילין למזבח נבלות והא שחושות וינתנו אלא אימא טרפות חיישין שזא ניבב קרום של מוח מה עשה תיקן להם טבעות בקרקע כאשר פירשנו כבר למעלה ענין הטבעות וחלונות של כהנים היו נותנין בהן בגדיהן ולא היו מניחין עליהם אלא מכנסים בלבד וחלונות היו שם וכחוב בהן תשמיש הכלים וכך היו להן חלונות לתת בהן סכינים ששוחטין בהן דתנן וט"ו אמה מן הדרום והוא היה נקרא בית החליפות ששם גונזין את הסכינין. וקנסו בילגה ששהיה לבוא בשלישתן על אלו נאמר או לרשע אוי לשכיני ואשרי לצדיק אשרי לשכנו:

הדרן עלך החליל וסליקא לה מסכת סוכה:

השק שלמה על ר"ח (ט) לדברי רבינו משמר המתעב היינו משמר היוצא וטול שמי הלח לצד מה שטול חלק משמר הלח טס משמר הנכנס.

(ט) ע"י תוס' ב"מ י"א:
ד"ה נחור, (ט) לחוצה פג:
מחורה ט, (ג) [תוספתא
פ"ד, ד] [תוספתא פ"ד,
(ט) תרי"ב פ' אבוד פ"ה
ה"י, (1) פירשת המוצר פ"ד
ה"ב ועיקרו גם כמשנה
נעיס פ"ה מ"ה, (1) ערכין
דף ט"ז, (ט) יומא דף ע"ו,
(ט) [וע"ע מוס' כמות
פג:]:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה בוצינא רב
ור"ת ספרש. עין טורי
אין מגילה דף ע"ב צ"ח
ד"ה היינו דלמתי:

תורה אור השלב

(א) אקרו צדיק כי טוב
כי פרי מעלליהם
יאכלו: [ישעה ג, י]

הנהגות וצינונים

(ט) צ"ל ואתה חכמי
(גליון): (ט) נראה
דבנוסחת רש"י לא הי'
כחוב בגמ' ת"ר הנכנסין
חולקין בצפון וכן מחקו
המהרש"ל (בת יצחק):
(ג) צ"ל עיכב ישבב
(רש"י ובי"ב בדפ"ר):
(ד) [צ"ל וזן (גליון):

טוב לצדיק כו'. פרש"י דליף לה ממילא דהא מדה טובה מרובה ומימי לה הכא ולא אינטריך ליה אלא כדי לסיים המסכת בדבר טוב:

ח"א דף נו ע"ב לוקם לוקם עד מתי כו'. פרש"י זאב וע"ש שהזאב דרכו לטרוף הכבשים אמרה כן שמלה ממונן של ישראל בקרבן התמידין שהיו צ' כבשים בכל יום: ומשום ברתא קנסינן ליה לדידיה כו'. והא דכתיב א] את אציה היא משללת היינו שאומרים עליו ארור שזו ילד וגדל כפרש"י צמוש ולא לעינן קנס ל:

סליק פרק החליל וסליקא לה מסכת סוכה

חכמת שלמה

הגהות

מקרא משל הדיוט כו' ובלבד שתהא זו נוטה לצד זו וזו נוטה לצד זו וכו'. כ"ל:

סליק פרק החליל וסליקא לה מסכת סוכה

הגהות

דף נו ע"ב גמ' ת"ד הנכנסין חולקין בצפון. כל זה נמחק: בסוף המסכת אמר אב"י אוי לרשע אוי לשכנו טוב לצדיק טוב לשכנו שנאמר אמרו צדיק כי טוב כי פרי מעלליהם יאכלו. כן הוא בס"א: רש"י בד"ה דל בדל כו' דל רגלים וכדגרסי' בריש כו'. כ"ל: תוס' בד"ה בוצינא טבא

מהר"ם

דף נו ע"ב בתוס' ד"ה בוצינא טבא מקרא כו' ובלבד שיהא נוטה שורה לכאן וכו'. אין הג"ג כן שם במס' כלאים א] ע"ש וכצ"ל ובלבד שיהא נוטה שער של זו לכאן ושער של זו לכאן:

בעזרת האל יתב' סליקא מסכת סוכה. והוא יצילנו מכל צרה וצוקה ומכל בהלה ומבוכה

הגהות והערות

א] ויקרא כא ט. ב] עי' רש"ש וחת"ס ח"ג בליקוטים דף ק"ד. ג] פ"ג מ"ה.

הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 211

(ה ו) שחורה אני וגו'. עד לא נמרתי. ח"ר חלף רגלי (פי' שנים רבות של ישראל וע"ש הכתוב ויאמר משה שש מאות חלף רגלי העם וגו'. דה"ט). מישרים להבין שחורה ר"ת מא"ש חנניה מיכאל ועזריה בכצנן האש : (ה) שחורה אני .

מ"ן מ"ן מ"ן מ"ן : (ה) שחורה אני .
 עגל . ונאוה . במעשה
 משכן . שחורה אני
 במעשה עגל . ד"א
 שחורה אני בגלות .

וגאווה בגאולה . ד"א שחורה אני בעה"ז וגאווה לעה"ב . בנות ירושלים . אלו נשמות של לדיקים . בנות ירושלים גי' נשמות הדיקים . ירושלים חני שחורה כהלי קדר וגאווה לעה"ב כיריעות עם אהלי קדר : כיריעות שלמה . לעתיד לבא :

ע"ד הנסתר פירוט הגר"א ע"ד הפשט

פישרים , הוא להיות רעוא וטוב והוא כוד י"ב בקר שהתה הם ומישרים להבין הוא הם . וכן כהנים ולוים ביהודי ישראל כו'. ואלה הד' פסוקים הם על ד' אותיות של השם ולכן ר"ת שלי"ם שהוא אורך ורחב ועבה של החורה . וה"ם השכינה שפ"ה ולשו"ן : (ה) שחורה אני . ברזא דז' שהוא כולו שחור . וגאווה , ברזא דו' שנפנים הוא מאיר אור הראשון ברזא דה' שהוא ז' וה"י"ב בנות ירושלים וז"ש כהלי קדר כיריעות שלמה שהוא ז' ו' וע"ז נאמר ז"ו החלנו לו . וז"ו היא ביה"ה שלכן היא שבעה קני מנוד' והוא שבע נדוהיה והוא שמן המשחה :

לכס כליל התקדש חג . ופסוק ב' נגד מהן חורה כנ"ל . ופסוק כג' הוא נגד בנין המשכן שהקריבו ע' פרים נגד העכו"ם כנ"ל . ופסוק ד' הוא נגד ביאת הארץ שאז נשלם הכל . וגם הם נגד ד' רגלים הא' נגד פסח שאמרו שירס . וכב' נגד שבעות שהוא מהן חורה . וכג' הוא נגד סוכות שהוא זכר לביקף עניי כבוד שהיה חלוי בבנין המשכן כידוע . ובזה יתורץ מה שהקשו למה אנחנו עושים סוכות בתשרי כיון שהוא נגד ביקף עניי כבוד היה ראוי לעשות בניין כי בניין היה תחילת ביקף עניי . אבל נראה לפי שכשעשו אק הטגל וסהלכו העניי ואז נא חזרו עד שהתחילו לעשות המשכן ומשה ירד ציו"כ ובמחרת יו"כ ויקבל משה וליה על מלאכת המשכן וזה היה ציו"א תשרי וכתוב ובעש הביאו עוד גדבה צבקר צבקר ב' ימים הרי י"ג בתשרי וציו"ד בתשרי נטלו כל חכם לב ממשה את הזהב במנין ומשקל וצ"ו התחילו לעשות ואז חזרו עניי כבוד ולכך לנו עושין סוכות צ"ו בתשרי . והד' משכני אהריק הוא נגד בנין המשכן שהוא לישראל לבדו . וכס נגד הד' חובים . שיר השירים הוא נגד דבור . ישקני הוא נגד שמיטה . לריח הוא נגד ריח . משכני אהריק הוא ראיס :

(ה) שחורה אני ונאוה . אומרת לבנות ירושלים שחס י"ב ג' לכל לך לפי שמדמה את המלכות לירושלים שהיא מטרפולן קורא ג"כ לעלמות בנות ירושלים . שחורה ונאוה וכו' . פ"ד שארז"ל שחורה אני במראה ונאוה אני בחימוך אברים מפני שיש צי"ס יפ"ת ויפ"מ יפ"מ הוא בגוון הוא זך נח ואדום ויפ"ת הוא החימוך אברים כמדנה , לשון ובמחוגס יתארהו . וז"ש שחורה אני במראה ונאוה אני בחימוך אברים שהאברים נעים במדחן : באהלי קדר אע"פ שהני שחורה כהלי קדר שס שוכנים בחוץ והם שחורים מן השמש

אַתָּה בְּחַרְתָּנוּ מִכָּל הָעַמִּים,
אֲהַבְתָּ אוֹתָנוּ וְרָצִיתָ
בָּנוּ, וְרוֹמַמְתָּנוּ מִכָּל הַלְּשׁוֹנוֹת,
וְקִדְשִׁתָּנוּ בְּמִצּוֹתֶיךָ, וְקִרְבַּתָּנוּ
מִלִּפְנֵי לַעֲבוּדֶתְךָ, וְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל
וְהַקָּדוֹשׁ עָלֵינוּ קִרְאתָ:

שיח יצחק

אתה בחרתנו, שלשה סוגים הם, בחירה, אהבה, רצון. גדר הבחירה אשר גם אם לא ימצא הבחור את הנבחר כלצדו, אך באשר ימצא בו איזה ענין לטוב נגד האחרים אשר נבחר מהם, או שיש לו תקוה אשר הנבחר יהיה לאיש חיל לימים יבואו. גדר אהבה, הוא אם אחד ימצא איש כלצדו אשר ע"י פעולותיו יקנה אהבה, על כן יש גבול לאהבה על פי מעשיו, גם יש טעם לאהבה. לא כן גדר רצון כי אין גבול לרצון, ואין טעם לחפץ, ועל כן אמר החכם (עי' עקידת יצחק שער טו) החושק אין לו עינים, כנגד מה שאמר (קהלת ג, ד) החכם עיניו בראשו. ע"כ נספר שבחי הצורא יתברך אשר בשלשה אלה התנהג עמנו, כי בתחלה ביהיותנו במצרים בחר אותנו, אם כי מדת הדין קטרג אז עלינו הללו עובדי ע"ז והללו עובדי ע"ז (שיה"ש רנה פ"ג פסקא ו'), עכ"ז לקח אותנו גוי מקרב גוי בארצות ובמופתים, באשר ידע כי אך מענין היותנו בארץ מצרים מקום הטומאה ע"כ נשתקענו במ"ט שערי טומאה, כמו שהעיד המשורר כשזונה בין החוחים כן רעייתי בין הבנות (שיה"ש ג, ט), אבל אחר שויצאנו משם תחת כל כנפיו, אז יתעורר בנו רגשי קודש אשר נטועים בלבנו מאבותינו הקדושים, וכאשר השיב למשה רבינו ע"ה בהוצאת את העם ממצרים חשבדון את האלהים על ההר הזה (שמות ג, יג). אח"כ צעת נטהרנו מטומאת מצרים דם פסח וזכר מילה, אהבת אותנו עדי באתנו למעמד הר סיני, ונתן לנו את תורתו, תמדה גנוזה אשר מלאכי השרת השתוקקו אליה, ובקשו אשר תנה הודך על השמים, ומה אנוש כי תזכרנו, אך מרוב אהבתו אלינו נתנה לנו, ואז באתו לשלימות האהבה. אח"כ ורצית בנו, היינו שאם שעשה עמנו טובות גדולות ועצמות צמה שלקחנו לעם ונתן לנו תורה ומצוות לזכותינו, הנה הדבר הנראה יותר חוק אשר בו נראה אותנו רצונו אלינו, הוא שראתה חכמתו לתת לנו סדר המועדים הקדושים האלה, אשר יראה מהם רוב החשק כשנהיה עצורים לפניו מדי שנה בשנה כבנים הנקראים אלל אציהם לפרקים להיות לפניו בשמחה, (פירוש יוסף).

ורצית בנו, ענין הרצון מלאנו כמה פעמים אחר הכעס כמו שאמר יעקב לעשו, כי על כן ראייתי פיך בראות פני אלהים ותרצני (בראשית לג, י), ונראה לו לכפר עליו (ויקרא א, ד), כי נראה עונה (ישעי' מ, ט), וכן הכונה כאן כי גם אחר שעשו העגל נחרצה להם הקב"ה ציוה"כ והשרה שכינתו בתוכם. והנה צאו הג' לשונות נגד השלש רגלים כסדרם, כי אתה בחרתנו הוא צעת יציאת מצרים כנ"ל, אהבת אותנו הוא מעמד הר סיני כנ"ל שהוא בחג השבועות, ורצית בנו הוא כפרת עון העגל והשראת השכינה, ואז בא חג הסוכות, ועל כן נאמרה בו שמחה ימירה יותר מכל המועדים.

לְבָרְכָהּ (סוטה כא.) עברה מכבה מצוה. ובעת התשובה יתכפרו העוונות, ותתעורר זכות המצוה ויאיר נרה אחרי אשר לא הגיה אורו לפני התשובה. וכן כתוב (איוב ה, ו) 'אם זך וישר אתה כי עתה יעיר עליך ושלם נות צדקך'. אמרו רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי ראש השנה פ"א ה"ג) אם זך וישר היית לא נאמר, אלא אם זך וישר אתה, שעשית תשובה. כי עתה יעיר עליך, עתה אחרי התשובה שעשית, יעיר עליך כל הצדקות שעשית מלפנים ואשר היה בידך פתוח לרוחה ונטעת אשל אכסניה, כמו שכתוב (איוב לא, לב) 'דלתי לארח אפתח'. וקדם התשובה לא היו צדקותיך מגינות עליך, ואחרי שובך וסר עונך, יעיר זכותך, ושלם נות צדקך. 'ונשלמה פרים שפתינו', יחשב ודוינו כחטאת פרים לרצון לנו לפניך. והזכיר פרים, כי חטאת פר היתה פנימית, והיו מזים מדמה על הפרכת ועל מזבח הזהב:

מב. ועוד יתפלל בעל התשובה אל השם למחות כעב פשעיו
וכענן חטאתיו, ושיחפוץ בו וירצהו ויעתר לו כאשר
אם לא חטא, כענין שכתוב בדברי אליהוא על בעל התשובה
אחרי היסורים, 'יעתר אל אלוה וירצהו' (שם לג, כו), כי יתכן
להיות העון נסלח ונפדה מן היסורים ומפל גזרה, ואין לשם
חפץ בו, ומנחה לא ירצה מידו. ותאנת הצדיקים מן ההצלחות,
להפק רצון מהשם ושיחפוץ בהם. ורצונו, החיים הקימים
והאמתיים והאור הגדול הכולל כל הנעימות, כענין שנאמר
(תהלים ל, ו) 'חיים ברצונו'. ונאמר (שם פ, כ) 'י' אלהים צבאות
השיבנו האר פניך ונרשעה', ואמרו רבותינו זכרונם לברכה
(מדרש תהלים שם) אין לנו אלא הארת פניך. והוא ענין הרצון.
 וכבר הקדמנו ובארנו זה:

על כן תראה בתפלת דוד בעת התשובה אחרי שאמר (תהלים נא,
ד) 'הרב כבסני מעוני ומחטאתי טהרני', התפלל עוד על הרצון

רל. בליל שמחת תורה קורין בברכות שנתורה⁴⁴⁵, וגם הוא עצמו עולה לתורה, ולפעמים קרי בכהני אף שהיה כהן בבית.

רלא. בשמחת תורה בשחרית קוראים חמישה קרואים, היינו ארבעה ב'וזאת הברכה', "חתן תורה" לרביעי, ו"חתן בראשית" לחמישי, ומפטיר. ואם היה העם רב שצריכין לעלות, חזרו וקראו לפני ציבור אחר כמנהג העולם.

רלב. מפני שמאריכין מאד ב'הלל' של שמחת תורה פסוק בפסוק ברנה וקול זמרה קבו, על כן אין אומרים הפיוט של שמחת תורה כי אם 'שישו ושמחו' ו'אניל ואשמח' ו"רשויות" לחתן תורה ולחתן בראשית.

רלג. הגאון ז"ל היה שמח מאד בחג הסוכות⁴⁴⁶, וכיותר בשמיני עצרת, כי הוא יותר יום שמחה מכל ימי החג

קבו פסוק בפסוק ברנה וקול זמרה. עיין לעיל אות רכט.

ליקוט ביאורים

בצאל נ"י מ"ץ מוילנא העירני מ"ש בשו"ת התשב"ץ (ח"ג קס) שאלה מאחד שמנהג אבותיו להתענות בהו"ר, וכתב כי מצא בקצת סידורי סליחות תחנונים לתענית הו"ר, והתשב"ץ אסר לו לנהוג כן, ע"ש) וכל הלילה בהו"ר היו שמחים אצל הגאון ברוב עוז שמחת בית השואבה, ונתערבה פתאום שמחתו כי מת אחד פתאום בלילה ההוא בבית הגאון בעת שמחתו, ומאז נמנע ושב ממחשבתו. וכן סיפר לי הרב ר' יצחק בהר"ה מ' זלמן אורעס מוילנא. (עליות אליהו - מעלות הסולם הערה יג)

445 קורין בברכות שבתורה. עיין שו"ת גינת ורדים א"ח כלל א סימן מט [דקריאת התורה בליל שמחת תורה היא מנהג, ומותר להוציא ספר תורה ולברך, אפילו שאינו מצד הדין אלא מנהג]. (פעולת שכיר)

446 שמח מאוד בחג הסוכות. וכן שמעתי ע"ד אמירת הסליחות בהושענא רבה שנהגו לאמרם בוילנא בבית הכנסת הגדול בלילה מפני מעשה שהיה כמפורסם. והגאון רצה לבטלם מפני שמחת יו"ט (ורעי הרה"ג מ' הודפס מאתר אוצר החכמה tablet.otzar.org עמוד 250

ע"פ הסוד⁴⁴⁷. ואומרים פיוטים ברנה וקול זמרה 'האדרת והאמונה' 'ויאתיו' 'תתברך ותשתבח' שבמעמדות אחר 'אני מאמין', וכיוצא בזה מפיוטים, ושמחים שמחה גדולה.

ובשמחת תורה היו מקיפים הבימה עם הספר תורה שבע פעמים⁴⁴⁸, אין פוחתין מהם אבל מוסיפין עליהם. ומנגנים התשכחות הנ"ל, וגם ה'ברוך שמך' שב"שערי ציון" שחיבר האר"י ז"ל. [בתוס' מעשה רב: ושמחים שמחה גדולה בפרט בהוצאת ספר תורה והקפות]. והוא ז"ל היה הולך לפני הספר תורה שמח מאד ברוב עוז וחרוה, וחכמת אדם תאיר פניו כלפיד ^{אוצר החכמה} אש בוערת, [בתוס' מעשה רב: ולא היה אוחו ספר תורה בידו, אך היה מספק כף על כף כו'] ומספק כף אל כף ומפזז ומכרכר בכל עוז לפני הספר תורה קבח, ואחר סיום המשוררים החרוה, אמר הוא אחריהם. וכשהוחזר הספר תורה לארון הקודש, שוב לא היה שמח כל כך, רק כמו שאר יום טוב.

ר"ד. שיר של יום לסוכות: יום א' [תהלים עו] 'נודע ביהודה'. יום ב' [שם מב] 'כאיל תערוג', יום א' דחול המועד [שם

קבח ומפזז ומכרכר בכל עוז לפני הספר תורה. עיין מ"ב סי' תרטט ס"ק יא.

ליקוט ביאורים

"עוז והדר לבושה ותשחק ליום אחרון".

448 מקיפים הבימה עם הס"ת שבע פעמים. עיין ח"א הל' לולב [כלל קנג סעיף ז] שכתב: והגר"א ז"ל היה מקיף שבע פעמים ואמר הנוסח שנדפס בסידורים, ואח"כ אתה הוא כו' ע"ש. (מראה יהושע)

447 יותר יום שמחה כו'. וכן אמר ע"פ סוד יום קדוש ושמחה, שכל שבעת ימי התג הקרבנות נגד שבעים אומות ושבעים שרים. אשר לא כן יום שמיני עצרת הוא דוגמת עולם הבא לעתיד, שלא יתערב זר בשמחתינו. (תוספת מעשה רב) עיין ביאור הגר"א משלי לא, כה

**ד מִשְׁכְּנֵי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה הֵבִיאֲנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה
בְּךָ נִזְכִּירָה דוּדִיךָ מִיַּיִן מִיִּשְׂרָאֵל אֶהְבּוּךָ:**

פירוש הגר"א

(ד) [פירוש א'] מִשְׁכְּנֵי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה כו'. פ"י מִשְׁכְּנֵי, הוא מה שהלכו במדבר בארץ לא זרועה כמ"ש לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה, הוא העת אשר הלכו בירדן כמ"ש וימהר העם ויעבורו. הֵבִיאֲנִי הַמֶּלֶךְ חֲדָרָיו, הוא מועד ביאתן לא"י. ואמר חדריו, שהן חדרי תורה כי עיקר התורה הוא בא"י כמ"ש מלכה ושריה בגוים אין תורה. נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה בך הוא בנין בהמ"ק ראשון שהשכינה היתה שרויה בישראל. נִזְכִּירָה דוּדִיךָ מִיַּיִן, הוא בית שני אף שלא חזרה שכינה מ"מ נזכירה וכו'. מִיִּשְׂרָאֵל אֶהְבּוּךָ, הוא לעתיד לבוא ב"ב שיטו שכס אחד לעבדך [והיו הרכסים למישור].

ד"א, הוא הכל על לעתיד לבא. מִשְׁכְּנֵי אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה, פ"י כי לע"ל יאמרו [האומות] בית יעקב לכו ונלכה. וזהו שאמרה כנ"י להקב"ה מִשְׁכְּנֵי אֶתָּה אוֹתִי אֵלֶיךָ, אַחֲרֶיךָ נְרוּצָה, כולם גם האומות. הֵבִיאֲנִי הַמֶּלֶךְ, פ"י כמו שאתה הביאני המלך חדריו ביציאת מצרים כן תעשה גם עתה ותביא אותי לא"י ותגלה לי רזי תורה. נְגִילָה וְנִשְׁמַחָה בך [אותן הדדים בירושלים ורואין תמיד את השכינה, יהי שמחתן בך]. ואותן הדדים בשאר עיירות נִזְכִּירָה דוּדִיךָ מִיַּיִן. מִיִּשְׂרָאֵל אֶהְבּוּךָ, שגם האומות יהיו אוהבים אותך.

וד' פסוקים אלו הם נגד ד' זמנים שהיו לישראל. הראשון נגד יציאת מצרים שבאותו הלילה שרו בנ"י שירה כמ"ש השיר יהיה לכם כליל התקדש חג. ופסוק ב' נגד מתן תורה כנ"ל. ופסוק ג' הוא נגד בנין המשכן שהקריבו ע' פרים נגד האומות. ופסוק ד' הוא נגד ביאת הארץ שאז נשלם הכל.

וגם הם נגד ד' רגלים. הא' נגד פסח שאמרו שירה. והב' נגד שבועות שהוא מתן תורה. והג' הוא נגד סוכות שהוא זכר להיקף ענני כבוד שהיה תלוי בבנין המשכן. וכזה מתורץ מה שהקשו למה אנחנו עושים סוכות בתשרי, כיון שהוא נגד היקף ענני כבוד היה ראוי לעשות בניסן, כי בניסן היה תחילת היקף עננים. אבל נראה לפי שכשעשו את העגל נסתלקו העננים, ואז לא חזרו עד שהתחילו לעשות המשכן. ומשה ירד ביוה"כ. וכמחרת

פירוש הגר"א

יו"כ, ויקהל משה, וציוה על מלאכת המשכן. זה היה בי"א תשרי. וכתוב
והם הביאו כו' בבוקר בבוקר, עוד ב' ימים, הרי י"ג בתשרי. וכי"ד בתשרי
נטלו כל חכם לב ממשה את הזהב במנין ומשקל. וכט"ו התחילו לעשות,
ואז חזרו ענני כבוד, ולכך אנו עושין סוכות בט"ו בתשרי. וד' משכני אחריו
הוא נגד שמיני עצרת, שהוא לישראל לבדו. והם נגד הד' חושים, שיר
השירים הוא נגד [דבור], ישקני הוא נגד [שמיעה], לריח הוא נגד ריח,
משכני אחריו הוא ראייה:

איפה שלמה

22/07/2018חחחח

לכתך אחרי במדבר כו'. ירמ' (ב' ב') זכרתי לך חסד נעורייך אהבת
כלולותיך, לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה. ואמרו במכילתא שמות (ט"ו כ"ב),
להודיע שבחן של ישראל, שכיון שא"ל משה קומו סעו, לא אמרו היאך אנו יוצאין
במדבר ואין לנו מחיה בדרך, אלא האמינו והלכנו אחר משה, ועליהם מפורש
בקבלה, הלוך וקראת באזני ירושלם כו' זכרתי לך כו'. ע"כ. ולכאורה צ"ב בדברי
רבינו כאן, הרי הכתוב אומר משכני, פי' פעולת השי"ת שמשך את ישראל ללכת
במדבר, ורבינו מפרש שמדובר בפעולתן של ישראל שהלכו במדבר, בארץ לא
זרועה. גם רש"י פי' כדברי רבינו. אמנם הלא כתיב (שמות י"ג כ"א), וד' הולך
לפניהם יומם בעמוד ענן כו' ולילה בעמוד אש כו'. ועי' בתרגום שה"ש כאן,
למשכני, כד נפקו עמא דבית ישראל ממצרים, הות מדברא (היתה מנהיגה) שכינת
מרי עלמא קדמיהון (לפניהם) בעמודא דעננא ביממא ובעמודא דאשתא בלילה כו'.
ולפי זה י"ל דבודאי משך אותן השי"ת ע"י עמודי אש וענן, ומ"מ שבת הוא
לישראל שנמשכו אחריו יתב' למדבר ארץ ציה וצלמות וגם צדה לא עשו להם כו',
כמו שפי' רש"י. [ועי' בזוהר ח"ב (ס').] שלאחר שזכו ישראל לראות גילוי שכינה
בקריעת י"ס, לא רצו לנסוע מהים מרוב השתוקקותם להסתכל בזיו כבודו יתב'. מה
עשה הקב"ה, הסתים כבודו למדבר. ולא נסעו ישראל משם עד שהראה להם משה
זיו כבודו יתב' במדבר, אז מרוב השתוקקות לראות בזיו השכינה הסיעם משה
למדבר. ע"ש. גם זה ענין משכני].

אחריו נרוצה, הוא העת אשר הלכו בירדן כמ"ש וימחר העם
ויעבורו. יהושע (ד' י') והכהנים נושאי הארון עומדים בתוך הירדן כו' וימהרו
העם ויעבורו. טעם המהירות פי' בעל המצודות ז"ל, וימחרו, בעבור כבוד הארון
שעמד עד עברם. והרד"ק ז"ל חולק וכתב, וימחרו, הקמת האבנים והעברתם, ואחר
כן עברו (משמע דס"ל דעצם עברם את הירדן לא היתה במהירות). והרלב"ג ז"ל
כתב שמהרו לעבור כדי שיתבאר להם מדרגת יהושע במופת עמידת מי הירדן, אם

שֵׁשׁ וְאַרְגָּמָן לְבוּשָׁה: כג נֹדַע בַּשְּׁעָרִים בַּעֲלָה בְּשַׁבְּתוֹ
 עִם־זְקֵנֵי־אַרְץ: כד סֵדִין עֲשֵׂתָה וְתִמְכַר וְחָגוּר נִתְּנָה
 לְכַנְעֲנִי: כה עוֹז וְהָדָר לְבוּשָׁה וְתִשְׁחַק לְיוֹם אַחֲרוֹן:

הוא לבוש השני מתורה שבעל פה לרוח בגן עדן. (וזה סוד שש משת סדרי משנה, תורה שבעל פה) וארגמן לבושה. הוא מתורה שבכתב. לבוש השלישי לנשמה צרורה תחת כיסא הכבוד.

(כג) נודע בשערים בעלה. שאינו צריך לפתחים, דעיל בלא בר¹⁰⁰, כמ"ש¹⁰¹ "לא יבשו כי ידברו את אויבים בשער". ואמר הטעם בשבתו עם זקני ארץ. לפיכך הוא מפורסם, כמ"ש¹⁰² "תלמידי חכמים אין להם מנוחה וכו'" שמוליכין אותו מישיבה לישיבה אל החכמים הזקנים, כמ"ש¹⁰³ "אין זקן אלא שקנה חכמה", עד שמוליכין אותו לישיבת אברהם יצחק ויעקב, שהם נקראים זקני ארץ, כמ"ש¹⁰⁴ אברהם זקן ויושב בישיבה היה שנאמר¹⁰⁵ "ואברהם זקן בא בימים", יצחק יושב בישיבה היה, שנאמר¹⁰⁶ "ויהי כי זקן יצחק וכו'", ויעקב זקן וכו'.

(כד) סדין עשתה ותמכר. כמ"ש¹⁰⁷ בר קפרא הוה מזבין מלי בדינרי, והם דברי מוסר ודרך ארץ, כמ"ש¹⁰⁸ "איזהו סדינו של תלמיד חכם כל שאין חלוקו נראית מתחתיו טפח". וחגור נתנה לכנעני. להסוחרים נותנת להם העוז להחזיק התלמידי חכמים כמ"ש למעלה¹⁰⁹ "חגרה בעז מתניה", וכמ"ש¹¹⁰ "בצל החכמה בצל הכסף", כי המטילין מלאי לתלמידי חכמים¹¹¹ הם יושבין אצל תלמידי חכמים בצלם, והם שני מיני עמי הארץ, אחד, בעלי מידות טובות בעצמן, והשני, מחזיקי תלמידי חכמים בממונם ובגופם.

(כה) עוז והדר לבושה. כמ"ש¹¹² עד מ' שנה מיכלי מעלי, מכאן ואילך משתי מעלי. ואמרו¹¹³ שבקטנותו וכו'¹¹⁴, וכמ"ש¹¹⁵ "תפארת בחורים כחם והדר זקנים שיבה". ותשחק ליום אחרון. כמ"ש בירושלמי¹¹⁶ דמראין להם שכרם ואינון חדאין, כדאיתא בעובדא דר"א. ועוד, עוז והדר. עוז הוא בראש השנה ויום הכפורים, והדר בסוכות, "פרי עץ הדר"¹¹⁷.

100 סוכה מה, ב. 101 תהלים קכז, ה. 102 ברכות סד, א. 103 קידושין לב, ב. 104 יומא כת, ב. 105 בראשית כד, א. 106 שם כז, א. 107 ברכות סב, ב. 108 בבא בתרא נז, ב. 109 פס' יז. 110 קהלת ז, יב. 111 ר' פסחים נג, ב. 112 שבת קנב, א. 113 מגילה יא, א. 114 עי' לעיל פ"כ פס' כט. 115 לעיל כ, כט. 116 ר' ירושלמי חגיגה ט, ב. 117 ויקרא כג, מ. כתב בספר זמן שמחתנו [הגאון ר' דוד כהן שליט"א עמ' רלג]: הדברים צריכים ביאור, מה הוא הצירוף של עוז בראש השנה ויום הכפורים, והדר דחג הסוכות. ומביא מדברי ר' אברהם בן רבינו בפירושו לתהלים פט, שמבואר שם שלשון "עוז" נופל על הנהגת הדין. ועל פי זה מתבארים דברי רבינו, ש"עוז" אזיל על ראש השנה ויום הכפורים, כי ראש השנה ויום הכפורים הם ימי הדין, וגם סדר העבודה של ימים אלו הן בתשובה מיראה, שהיא מאימת הדין כמו שכתב בהקדמת הבית אפרים, לפיכך המלבוש של כנסת ישראל בימים אלו הוא "עוז", שהוא המלבוש של דין. ומבואר גם כן הא דבסוכות בא המלבוש של "הדר", שהרי מתבאר בדברי הבית

כו פִּיהַ פִּתְחָהּ בְּחִכְמָהּ וְתוֹרַת־חֶסֶד עַל־לְשׁוֹנָהּ:
 כז צוֹפִיָּה כְּתִיב הַיְלִיכוֹת קְרִי הַיְלִיכוֹת בֵּיתָהּ וְלֶחֶם עֲצָלוֹת
 לֹא תֹאכַל: כח קָמוּ בְּנֵיהָ וַיֵּאשְׁרוּהָ בְּעֵלָהּ וַיְהַלְלוּהָ:

ותשחק ליום אחרון. זה שמיני עצרת, שעליו נאמר¹¹⁸ "והיית אך שמח".

(כו) פיה פתחה בחכמה. שאינו פותח פיו אלא בחכמה, וכמ"ש¹¹⁹ שאפילו שיחתן של תלמידי חכמים צריכה לימוד. ותורת חסד על לשונה. שלומד לשם שמים, כמ"ש¹²⁰ איזה חסיד שמתחסד עם קונו. ואמרו בגמ' בסוכה¹²¹ וכי יש תורה של חסד ויש תורה שאינה של חסד, אלא תורה לשמה זו היא תורה של חסד, שלא לשמה זו היא תורה שאינה של חסד, והן תלויין זה בזה, כמ"ש¹²² "כל הבשר חציר"¹²³, דאכלי תבנא דאורייתא. "וכל חסדו וכו'" כל דעבדין לגרמייהו עבדין, וכן אמרו¹²⁴ "כל הרוצה להחכים ידרים".

(כז) צופיה הליכות ביתה. שמשגחת על תיקון ביתה ועל המידות טובות, ללכת בדרכי ה' ובמצוותיו. ולחם עצלות לא תאכל. כמ"ש חז"ל¹²⁵ "אם אין קמח אין תורה" כמו שפירשנו לעיל¹²⁶ על פסוק "תכין בקיץ כו'", ע"ש. וזהו לטחון היטב דיקדוקי תורתנו הקדושה להוציא הדין לאמתו, ואם אינו מיגע על זה אינו מוציא הדין לנכון. וזהו "אם אין קמח אין תורה" אין התמצית של תורה. וזה שאמר ולחם עצלות שלומד בעצלות דרך העברה בעלמא, זה אינו רוצה, וכמ"ש¹²⁷ מאן דאמר הא לא חש לקמחיה, וכמ"ש¹²⁸ אטו רבך קטל קני באגמא, וכמו שפירשנו לעיל ע"ש.

(כח) קמו בניה ויאשרוה. בעולם הזה הבנים מתפארים באבות, כמ"ש¹²⁹ "תפארת בנים אבותם"¹³⁰. וכן "בנים" אלו התלמידים, כמ"ש בספרי¹³¹ "ושננתם לבניך" אלו התלמידים, בני הנביאים, שהתלמידים משתעשעים מפי השמועה ששמעו מרבים. בעלה ויהללה. בעלה הוא ה' יתברך ברוך הוא, שהנשמה באה לפניו ומהלל אותה, כמ"ש¹³² "ויהללוה בשערים מעשיה". וכן נשמתא לנשמתא נקרא בעלה, שהיא אצל ה' יתברך תמיד, כמ"ש¹³³ "כי עמך מקור חיים", והן בשני עולמות, קמו בעולם

אפרים שם שחיבוב המצוה של חג הסוכות הוא עבודת האהבה שבאה לאחר ימי הדין, דלאחר התשובה מיראה של ימי הדין, בא זמן התשובה מאהבה של חג הסוכות, שהוא זמן של חיבוב מצוה ואהבת ה' בשמחה. וזה בא לידי ביטוי, בעניין ה"הדר" שנתחדד ביחוד למצות חג הסוכות, כי הידור מצוה הוא הביטוי היותר גדול של עבודה מאהבה ומחיבוב מצוה, דהמחכב את המצוה מהדר לעשותן בנוי ובשלימות, וחג הסוכות שנתחדד בעבודת האהבה של חיבוב המצוה ושמחת הג הוא הזמן של "הדר" שהוא הביטוי של חיבוב המצוה ואהבת ה', שמתוכה מגיעה כנסת ישראל לשלימות של תשובה מאהבה, ולכן המלבוש של כנסת ישראל בימי הסוכות הוא מלבוש של "הדר" שהיא עבודת האהבה, שבאה לאחר ה"עז" שהוא עבודת היראה של ימי הדין. 118 דברים טו, טו. 119 עבודה זרה יט, ב. 120 זוהר ח"ב קיד, ב. 121 מט, ב. 122 תיקוני זוהר תיקון ל. 123 ישעיה מ, ו. 124 בבא בתרא כה, ב. 125 אבות ג, יז. 126 ו, ח. 127 סוכה נד, א. 128 שבת צה, א. 129 יז, ו. 130 ר' ביאור רבינו למגילת אסתר א, ד. 131 דברים ו, ז. 132 פס' לא. 133 תהלים לו, י.

בְּאֵהָבָה. וְזֶה הַקֶּץ לְבַד נִתְגַּלָּה לְאָבוֹת, וְזֶהוּ שְׁאִמְרוּ כִּי 'לְלִבִּי גִלְיָתִי', רוֹצֵה לֹאמַר לְאָבוֹת וּלְמֹשֶׁה שֶׁנִּקְרְאוּ 'לְבִי' כו.

שאמרו 'שכח מעשה שניהם', ומביא שפיר המעשה לראיה, הואיל ואחר גוג ומגוג לא יזכור כלל ראשונות ואחרונות, מכלל דעד השתא מזכירין כו.
[באורי אגרות ברכות יג.]

(יד) פֶּלֶא הָעֲנִינִים שֶׁבְּחֹדֶשׁ תְּשֵׁרֵי הֵם רִמְזוּ לְעֵתִיד

מקורות: 9. ספד"צ נד, ד / נה, א / ע"י תיקון"ז מט, ב.

ב' גאולות

מה שאמרו (ר"ה יא.) ר"א

אומר בתשרי עתידין ליגאל, וכן מה שאמרו (סנהדרין קיא.) ריש לקיש אמר לא ישארו אלא אחד מעיר ושנים ממשפחה ור' יוחנן אמר אחד מעיר מזכה את כל העיר ואחד ממשפחה מזכה את כל המשפחה, אלו ואלו דברי אלוקים חיים. כי מתחילה תהיה פקידה בתשרי, ואם היו זוכים ל'אחישנה' אז היתה הגאולה בשלימות והיו יוצאים בעושר, אך אם חלילה לא יזכו ותהיה 'בעתה' ואז אם היתה הגאולה בתשרי לא היה להם תקומה ח"ו ולא היו נשארים חלילה אלא אחד מעיר ושנים ממשפחה מפני שמדת הדין שולט בתשרי, ומשיח בן יוסף היה צריך למות, ע"כ לא תהיה אז רק פקידה כמו שהיה בבית שני בימי כורש, ויתגלה משיח ויתכסה מהם עד ניסן, ואז יהיה להם חבלים וצירים גדולים כמו שהיה בגאולה ראשונה שנתכסה משה מהם ר' חדשים (כמ"ש במדרש רבה שמות פ"ה), וכמו שכתוב 'תכבד העבודה על האנשים', ועל זה נאמר (יחזקאל כו) "אם לא ביד חזקה ובחיימה שפוכה אמלוך עליכם", ואח"כ יגאלו בניסן ברחמים גדולים. [תיקון"ז עה. / פו: / תו"ח כו. / לו, ג-ד / לז: / ר"ם כא, כ / כב.]

והמשיחים קבלו עליהם כל הנסיונות ויגיגנו עליהם שיגאלו בניסן שאז מידת הרחמים שולט, ומשה יגין על העיר ירושלים, וב' משיחים יגיגנו על ישראל שהם משפחה, וזהו שאמרו 'אחד מעיר מזכה את כל העיר' וכו'.

ובשיצאו בניסן שהוא מידת החסד יצאו בעניות, כי עני נצרך לחסד שיעשו עמו וכל חיותו הוא בחסד. [תיקון"ז סא.]

(יד) **כ"ז הענינים** וכו'. ודע שכל אלו הימים הם רמז לששת אלפים כמס"ל (פ"ב) שית אלפי שנין תליין צשיתא קדמאי, וכל הפרטים שהן צו' ימים אלו, הן מתנהגין צו' אלפים כל א' ציומו וצשעתו, ומלאן מדע קץ הגאולה שהוא צעמה ח"ו כשלא יהיו זכאין שהוא קץ האחרון, ומשציע אני את הקורא צה' אלוקי ישראל שלא יגלה זה וכו', ויום השציעי רומז על אלף השציעי עולם הצא כידוע וכו', ולכן ציום השציעי לא נאמר צו ויהי ערב וכו' ואף היום שס הוא צהעלם, ח"ש (ומה יד, ז) "והיה יום אחד לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור" והוא יום השציעי שכולו שצת, כידוע, ואז "ויכולו השמים והארץ וכל צבאם" כמו שכתוב (ישע"י נא, ו) "כי שמים כעשן נמלחו והארץ כצגד תבלה ויושציה כמו קן" וכו', (שם לה, ד) "ונמקו כל צבא השמים" וכו', וכ"ז צסט"א שיתצטלו לגמרי

הערות וביאורים

- כה. איתא בגמ' (סנהדרין צט.) מאי יום נקם בלבי [ושנת גאולי באה?] אמר ר' יוחנן: ללבי גיליתי לאברי לא גיליתי.
- כו. "ללבי" גימטריא ע"ב, השם המפורש, הרומז למשה ולג' אבות.
- כז. במילואי אבן הו"ד רבינו באמרי נעם ביתר ביאור.

לְבוֹא, כִּי מִתְחַלֵּה הוּא יוֹם הַדִּין בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה
וְאַחַר כֵּן סְלִיחַת הָעוֹנוֹת בְּיוֹם הַכְּפוּרִים, וְאַחַר
כֵּן סְכוּת, וְשְׁמִינֵי עֶצְרַת וְשִׁמְחַתָּן [נ"א וְשִׁמְחַת
תּוֹרָה]. וְכֵן לְעֵתִיד לְבוֹא, תְּחַלֵּה יוֹם הַדִּין
הַגָּדוֹל, וְאַחַר כֵּן (יחזקאל לו, כה) 'וְזָרְקָתִי עֲלֵיכֶם
מִיַּם טְהוֹרִים', (ירמיהו ג, כ) 'כִּי אֶסְלַח לְאַשֶׁר
אַשְׁאִיר', וְאַחַר כֵּן בְּסְכוּת, חֲפוּת שְׁבַע כִּידוּעַ,
וְכִמּוֹ שְׁכַתוּב (ישעיהו ד, ו) 'וְסִכָּה תִהְיֶה לְצַל יוֹמָם,
זְמַן שִׁמְחַתְנוּ וְעֵמְדוּ זָרִים וְרַעוּ צְאֻנְכֶם' (ישעיהו
סא, ה), וְאַחַר כֵּן שְׁמִינֵי עֶצְרַת שְׁיִכְלוּ הַכּוֹפְרִים
בְּאַלְהֵי אֲמַת וְיִשְׁמַחוּ יִשְׂרָאֵל לְבִדָּן 'עֶצְרַת תִּהְיֶה
לְכֶם' כח, וְיֵאָכְלוּ שְׁלֹשׁ סְעוּדוֹת שֶׁל שַׁבַּת, הֵיינּוּ
סְעוּדַת בְּהֵמוֹת בְּהַרְרֵי אֶלְף וְסְעוּדַת לוֹיְתָן וַיִּין
הַמְּשֻׁמֵּר.

יא

10 כט סְעוּדַת לוֹיְתָן הוּא הַדַּעַת שְׁתַּתְּרָבָה בְּאַרְץ,
 שֶׁהוּא הַשְּׁמִיחָה הַגָּדוֹלָה אֲשֶׁר אֵין לְמַעְלָה מִמֶּנָּה.
 [וְכֵן מִשָּׁה רַבְּנוּ נִקְרָא 'לוֹיְתָן' ל]. וְעַל זֶה נֶאֱמַר
 (תהלים קד, כו) 'יִצְרַת לְשַׁחַק בּוֹ'.

מקורות: 10. תיקוני מב, ג / מד, א / ספר"צ יט, ב.

שמחתנו, וגם האומות יתקיימו "ועמדו זרים ורעו לאנכס" (שם סא, ה), ואח"כ שמיני עשרת שיכלו
 אומות העולם וישמחו ישראל לזדן, "עשרת תהיה לכם", ויאכלו שלש סעודות של שבת שהן זוו"נ וצינה
 כמ"ש בזוהר, והן יהיו סעודות צהמות צהררי אלף בנזקבא, וסעודת לויתן זכורא לויתן זה יצרת
 לשחק בו, ויין המשומר צינה כידוע.

הערות וביאורים

לעתיד, שלא יתערב זר בשמחתנו, ע"כ.
 כט. עיקרי הדברים מבוארים בזוה"ק (מדרש הנעלם תולדות
 קלה). והובא באריכות במילואי אבן.
 5. כמבואר בזוה"ק (ח"ג כי תצא רעט). דאנת לויתן נחש
 בריח דימא דאורייתא מאריה דכל נונין, והובא בפ"י רבינו
 לספר"צ (יה, ג). והיינו שמשא רבינו יגלה סודות התורה.

כח. ע"י במעשה רב (הלי סוכה ס"י רלב) שכתב וז"ל:
 הגאון היה שמח מאד בחג הסוכות וביותר בשמיני עצרת
 כי הוא יותר יום שמחה מכל ימי החג על פי הסוד,
 ע"כ. ובתוספת מעשה רב: וכן אמר עפ"י סוד "יום קדוש
 ושמחה" שכל ז' ימי החג הקרבנות נגד ע' אומות וע'
 שרים, אשר לא כן יום שמיני עצרת שהוא דוגמת עוה"ב

ואי לכן שאבדו ואין יודעין שזמן שנהמ"ק קיים מונח מכפר בו ו"ש בזה המזמור [א] לא אקח מיתוך פר וגו' דהיינו שאומר כן לישראל ללא אקח אותו פר מיתוך וממלאומוך עמדיים ע"ש שער עזים שכל יום ביום נקרב א' י"ב כי לי וגו' אלא ממנתך אני אקח אותו ולרשע וגו' ר"ל רשעים העובדי כוכבים שהחריבו המקדש אמר הקב"ה מה לך לספר חקי שהם מספר ע' פרים לכפרה עליכם ואתם עננמכם אצדעת אותה כפרה בהחריבכם צהמ"ק דהיינו י"ג ומשלך דברי אחרים:

דף נה ע"ב במשנה אמרו מי שהקריב פרים היום לא יקריב למחר בו. היינו היכא שהיה סס אחד מן המשמרות שלא הקריב היום דהא יהויריב הקריב פר ציום ראשון והקריב גם למחר ציום שני י"ד וק"ל:

ח"א דף נה ע"ב הני ע' פרים נגד ע' אומות בו. ואימא נמדדש ללך פוחתין והולכין לרמוז שהאומות עובדי כוכבים פוחתין והולכין וכל אומה יש לה שר ממלעה ואין לך אומה הנפלת שאין שר שלהם טופל מקודש ואמר פר יחיד נגד אומה יחיד שהם חלק ב' שהוא א' כמ"ש נוסחא אחת ואמר אחד ומי כעמך וגו'. ואמר ליום אחרון דהיינו רמז לעתיד ללא כשכל האומות עובדי כוכבים כלים ישראל יהיו קיימים לעשות סעודה קטנה כדי שיהיה מנחם דמטעמה ע' אומות עובדי כוכבים צעוה"ו אין הקב"ה נהנה אלא שרים שלהם של מעלה נהנין וז"ש אף להם לאומות עובדי כוכבים שאבדו בו היינו הנחמין צעוה"ו כצדקה"ק קיים מונח מכפר בו אלא בישראל לא אמר שאבדו דסודותן היא לעוה"צ וימיר נראה לפרש דזאת הסעודה קטנה בשמימי עולות נגד ישראל צעוה"ו שייך רק לאומה ישראלית והשמה לא הוזכר בו רק צדקו ויהיה ט"ו אך שמה וגו' אלא לעתיד שיהיה שמו א' לכל עולם אז תתגדל השמחה לישראל כמ"ש צ"ע ע"פ ט"ו עתיד הקב"ה לעשות סעודה גדולה לורשו של יחזק שנתאר י"ד יעשה אברהם משתה גדולה וגו' וע"ז אמר הכתוב י"ד הגדיל ה' לעשות עמנו סעודה גדולה שהייתו עממים בה ציונה:

דף נו ע"א בפירש"י ב"ד"ה א"א לחם הפנים אצטרף לרבווי שאין בו שום עבודת לחם בו עכ"ל. אין זה טעם דלצטרף לרבווי דהא ודאי כיון דלחם הפנים לא צא מחמת הרגל אצטרף לרבווי ולהוליאן מכלל כל הקרבנות שלא צאו מחמת רגל אלא הוא הטעם דמוקמינן ליה לרבווי ללחם הפנים טפי משאר דברים מה"ט כיון שאין בו עבודת לחם בו אלא חכילה כמ"ש לקמן י"ט וק"ל: תוס' ב"ד"ה והלכתא סוכה ואח"כ זמן בו א"נ השיב נמי לחם הפנים חובת היום בו עכ"ל. וז"ע לפ"ז מאי דוחקיה דתלמודא דמוקים ליה לרב כהנאי לימא דמלתא דרב הוא לדי"ה אלא דלחם הפנים פליגי דחשיב ליה תנא דמתני' נמי חובת היום ב' וי"ל דהאי"נ אלא דקושטא דמלתא קאמר דבהך מלתא גופה דלחם הפנים איכא תנאי כ"א וק"ל: שם במשנה יום א' בינתיים בו והמתעבב נוט"ב ב' בו. עיין פרש"י אלא הרמב"ם כ"א פירש צענין אחר ע"ש:

דף נד ע"ב תוס' ב"ד"ה אי משום ע"פ לאו שזורא היא בו כדי שלא יקשה למה"ר פלגא בו עכ"ל. ומדברי תוס' סוף פ"ק דצ"ק א' יראה דהכא נמי ניתא והיינו למאי דמסיק דלימיה בכל שנה לא קתני ולמאי דמסיק נמי ב' דרב אחא סליק צמיונתא דהשתא הך דרשא השנה לאו שזורא הוא הוה"ך לומר אהך דע"פ דלאו שזורא הוא והא נמי רבי יהודה היא כדי שלא יקשה מאי שיר דהאי שיר לרבנן דפסיקא ליה צע"פ דהוה מ"ת תקיעות וק"ל: בפירש"י ב"ד"ה זמנין דלא משבחת לה בו דשמחת בית השואבה לא דחוי יו"ט בדתנן מוצאי יו"ט בו עכ"ל. צדדיא תנן צמחני' צריש פרקין א' דהחליל של שואבה אינו דוחה לא שבת ולא יו"ט אלא משום דאיכא לפרושי דדוקא חליל וכלי שיר הגרימין תיקון חזיר גזור אצל התקיעות דוחות כמו התקיעות להבטיח ולהבדיל לדוחות יו"ט דליין נמי אלא מדרבנן להכי הוה"ך לפרש תלמודא דהכא דלימיה צפשיטות ללא דמי היינו מדמתן צמחני' יו"ט הראשון של חג בו וחשיב נמי צהך מתני' התקיעות דמשמע צמחני' יו"ט הראשון דהיינו ציום ראשון דהוה"מ היו התקיעות אצל ציו"ט ראשון גופיה לא היו תוקעין משום דגזור גם תוס' צ"פ י"ד לא פסיקא להו דהתקיעות דשואבה אינו דוחה יו"ט אלא מהך פירכא דשמעתין אך קשה מה שפירש"י לעיל א' צממתין לפי שאין תוקעין למילוי מים צמח משום שצבר נתמלאו מערב שבת בו עכ"ל ל"ל הא טעמא שצבר נתמלאו מערב שבת הא ציום טוב שנתמלאו בו ציום נמי לא דחו התקיעות יום טוב דלא לשמיעי לומר ציום מקום שנתמלאו נמי מעו"ט כן נראה מדברי תוס' ב"ד"ה דציו"ט נתמלאו וז"ע וק"ל:

דף נה ע"א תוס' ב"ד"ה אתקין אמימר בו ועוד דכחנובה בו א"מא חשיב ראשון עיקר ובהא איפכא בו עכ"ל. אין קושייתא מנוררת דהא לא דמיא צמחני' מ שהאחרון שהוא ה' נמוסף לכבוד היום כמ"ש תוס' לעיל ראוי הוא להיות נחשב העיקר משא"כ ג' שקוראין צמחנה שאין צמח מכן ניכר להיות צא לכבוד היום וכו' וכן שוין ולהכי צ' הראשונים קוראים העיקר וק"ל:

ח"א דף נה ע"א בחש"מ בראשון אומר הוה ב' בני וגו'. צפרש"י דנאחמו מזמור כתיב"ה קול ה' על המים וגו' עכ"ל וכתיב ביה ז' פעמים קול ע"ש ז' ימי החג שאומרים שיר בקול על נסוך המים שחג וכה"ל אמרו צנרכות י"ד דכתיב ביה ז' פעמים קול נגד ז' צרכות שנתפלת שבת כמפורש ס: בשני מה הוא אומר ולרשע אמר אלהים מה י"ך וגו'. עיין פרש"י ול"נ לפרש צענין פרי החג דאמרינן לקמן א' שהיו ע' פרים נגד ע' אומות עכ"ל פר יחיד נגד ישראל בו

דף נה ע"א תוס' ב"ד"ה אי משום בו תימה וכי יעמידנה כו' יהודה כו'. נ"צ וקל"ט נ"ל לישב דמש"ה השיב לו התנן ואלא מאי שיר ודו"ק: בסה"ד מאי שיר דהאי שיר. וכה"ג איכא למימר גזיר צפרק שלחם מיטין: תוס' ב"ד"ה אלא ד' ימים בו שיש עדיין ח' שעות ותתע"ו חלקים בו. נ"צ פ"י לפי שהקיעות ד"ח מתע"ו וק"ל:

דף נה ע"א תוס' ב"ד"ה אתקין אמימר בו לפיכך ראוי להבניג שכל הארבעה בו. נ"צ וטו נוהגים כרש"י וצוהשענא רבה משנין הסדר:

דף נו ע"א תוס' ב"ד"ה עד כאן בו אלא לפי דבריו בדין בו. נ"צ פ"י לפי שפסקינן צריש אלו דברים דלהלכה כצ"ה ומש"ה נרמך לישב לפי דינה דצ"ה אף שלא יהא לפי טעמו:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נו ע"א רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

דף נה ע"ב רש"י ב"ד"ה אמרו משמר שהיו בו יהויריב ראשון בו. ל"ל וכן א"כ: רש"י ב"ד"ה באמורי רגלים בו בעולות ובהזה בו. ל"ל:

מבחון לזכרון ולהסתכל בהם כדי לכוין לבם לאזניהם שבשמים כי לבם לעולם יהיה נכון עמם וצנבע יסיו ישרים ולדיקים כמעט קרובים למדרגת מלאכי השרת. וכל שזכו שאמר הכתוב ומרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כלומר כי מהאומה הישראלית יסור חרפת הזהומה לא לבד בעומדם בארץ כי אם גם כן אפי' בחולה לארץ וזהו כי ה' דבר כלומר כי ה' בעלמו כביכול ידבר עמםם ולא ילערכו למקום מיוחד לשיטעוררו אל-הזכרון וההסתכלות לכוון את לבם כי הם בעלמם יהיו המקדש והמעון והיכל ה' המה כי בתוכם ה' ולכן באו הד' מינים הנו' שהם רמז וסימן לד' אברים הנו' לרמוז שאברי האדם עלמם כשלוקח אותם לעלמו לחשוב בצוראו ושלא לשלוח אות' לשוט בארץ בהבלי הגוי' הע"א רק שיכניס' אל עלמו ואל מחשבתו ויקדש עלמו אפילו במותר לו וכענין לך עמי בא בחדריך לפי המתרגם וכדו' אבהו אמר רבי אלעזר כל המקיים לונב באגדו והדס בעבותו כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן שנאמר ח"ח וגו' ע"כ שענייט שלריך שיעקור האדם ילרו הרע ואבריו הנרמזים בד' המינים ויכפות ויכבוט את כמו המתאוס שזה נחשב לו כאלו בנה מזבח והקריב עליו קרבן כילחק שבעקד ע"ג המזבח ולכן האברים עלמם כשהם נעקדים וכבוט' בענין הנו' הם עלמם יהיו כלי זיין שיראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא' ומלטייר עליך כי המלוות והעבירות נחקקות ומלטיירות באדם וכמו שפירשנו בפ' הקודמים ובחלק הראשון. וזה העעס גם הוא נכון ומבואר. ולפי מעס זה יתכנו דברי האומר בטעם המיני' הללו הם כדי לרואת על המים כי הם עולרים טללים רעים ורוחות רעות ומזיקים כנו' והכל עולה לענין אחד :

בפ' הנו"א הזה יתבאר בו מעס סבוב הדוכן ז' פעמים ביום הושענא רבה ומה ענין החבטות בערבה. ומעס למה בשמיני עצרת מי שסוכתו ערב לו צריך שיקדש עב"פ בביתו ואינו רשאי לקדש בסוכה אם ערבה לו. ומעס השייכות שיש למזמור הושיעה ה' כי גמר חסיד עם שמיני הג עצרת. ומעס למה אנו מקריבים פרי החג בעד עו"ג ומעס מיעוטם יום אחר יום :

פרק בא

ראוי למזבח טעם למה ביום הושענא רבה חובטים בערבה כדאמרין בגמרא דמוכג נביאים הוא חביט חביט ולא צריך ולמה מקיפין בה הדוכן ז' פעמים. ועוד ראוי למזבח טעם לדברי רבי יהושע בן לוי דאמר שלריך האדם ללאת מהכוכה ביום שמיני חג עלרת מדכתיב בסוכות חבבו שבעת ימים ואם היתה סוכתו ערב לו נכנס בביתו ומקדש ויולא ואוכל בסוכתו. ואי מבוס דרגל בפני עלמו הוא וכדי שלא יעשו הרואים מ"מ קשה דמה חיקן ר' אושעיתא שהרי הרואים שאוכל בסוכה ולא ראו שקדש בביתו אהו למעטי. ועוד יש לשאל מה שייכות יש למזמור הושיעה ה' כי גמר חסיד שכלו מדבר בענין לשון הרע עם שמיני חג עלרת. ועוד יש לשאל איך אנו מקריבים שבעים פרי החג כנגד עו"ג כדברי ר' פנחס שלא ילדה העולם מהם. וכדי שיחמטעו העו"ג אנו ממעטים והולכי' בהם שביום ראשון אנו מקריבים י"ג פרים ובשני י"ב ובשלישי י"א ועל זה הדרך וכו' ששני דברים אלו הם סותרים זה את זה ועוד מוזאת קשה במה שכתבו בזוהר פרשת פנחס שלריך להקריבם בעבור עו"ג בחדוותא דלבא וכו' והביאו מפסוק אה רעב שונאך האכילהו לחם ואם למא השקהו מים כי גחלים וכו' כי שני אלו העניינים גם כן הם סותרים כי איך קאמר שלריך להקריבם בחדוותא דלבא ואיך אפשר זה אם התכלית הוא כי גחלים אמה חותה על ראש ודוק שם ותשכח שאומר שהנותן לשונאו לריך שיאבה בלב שלם ובשמחה בדעת וכונה להטיבו ומביא ראיה מהפסוק הנו' והפסוק הוא סותרו כנו'. ואמנם טעם הענין הוא שידוע הוא שכל מה שברא הקב"ה לכבודו בראו וברוב עם הדרת מלך כי הכל הם בראויו מעשה ידיו ואין הקב"ה חפץ בהשתתת עולם ובחבל מעשה ידיו כמו שאז"ל באהשי דוד המבול וסדום שהקב"ה מפסיד בעשותו דין בהם. ואינו חפץ כי אם בשב רשע מדרכו

מדרכו וחיה ומפני כך כדי שלא ילדה העולם מהשבעים אומות לנו מקריבים פרי החג ומה
 שאנו ממעטים וכולבים הוא כדי שיתמעט מהיותם עובדים ע"ג ושיבאחו תחת עבודת מלכו של
 עולם ויקבלו עליהם עול מלכות שמים וכדברי רבי אליעזר שאמר שלא הגלה הקב"ה את
 ישראל לבין האומות אלא כדי שיחגיירו מהם דכתיב וזרעתי לי בארץ כלום אדם זרע טור
 של חטים אלא כדי שילאחו ממנו כמה כורים הרי שחפץ ה' וכונתו הוא כדי להשיבם מדרכם
 זמאריך להם לפי שאינו חפץ בהשחתתם וכמו שאמרו ז"ל שלא הגלה הקב"ה את ישראל לבין
 האומות אלא כדי שיחברכו האומות בשבילם כי הכונה והתכלית הוא להשלים אויבינו אחנו
 זלעשות מהמכעיסים אוחו אויביו וסומרי מלותיו . ומפני ששמיני חג עלרת רומז לעתיד אשר
 הוא זמן מיוחד לצורא ית' לשמות הוא לבדו עם האומה הישראלית כדברי רבי אלכסנדר
 שאמר ששמיני עלרת הלכו להם האורחים וכן לעתיד כל הגוים כלם יקראו בשם ה' ויהי כלא
 היו בבחינת מה שהם עתה וכאמרו כי אז אהפוך אל עמים שפה ברור לקרוא כלם בשם ה'
 ואז הבטל ע"א מהעולם ותעקר היגה"ר כאמרו והסירותי את לב האנן מבשרכם וסמאל וכל
 הקטיגורין לא ישלטו עוד כאמרו בלע המות לנלח וגו' . לכן ביום הושענא רבה שהוא היום
 האחרון לממשלת סמאל והשרים המלמדים קטיגוריא על ישראל לנו מסבבים את הדוכן ז'
 פעמים וס"ח באמצע כדי שיעתרו מן השמים אף את ח"ו אנשי אמונה ודוחים את הגזירות
 אבדו ואינם שיענה אותם בעד הס"ח שבעבורו מתעוררים הרחמים כדברי הזוהר בפ' ויחי
 שהבאחי לעיל וכמו שנענו בשבבנו את יריחו ז' פעמים כן יענה אותה עתה לכלה הפשע ולהסס
 חטאות וכל גזירות קשות ולהכניע ולמעט הדילטורין והקטיגורין ולכלותם מעל פני האדמה .
 גם לבסוף לנו חובבים בערבה סדומה לשפחים כמנהג הכביאים חביע חביע ולא בריך לרמוח
 שכבר הם וגסתם ליטנח בישא מעלינו ונפקדו לבא המרוס במרוס והורדו מגדולתם וכמו שאמרו
 ז"ל על סמאל שהיה מלאך גדול בשמים ובהסיתו את מוה כפי חכמתו היתה מפלתו ערוס מכל
 ארור מכל שגאמר ארור אתה מכל הבסמה וגו' ועפר תאכל כל ימי חיך כן גם עתה הוא
 והשרים יושפלו מגבוי שמיים ולשונם תהלך בארץ כקללתו של נחש על הלשון הרע . וזהו מה
 שנהגים לחבוט בערבה . ויש רמז מזה בזוהר פ' לו וז"ל ח"ר יוסי הו חנין ערבה דמיא לשפון
 בהאי חימח מאי היא ח"ר חייא חע"ג דלדרשא הוא דחתי הכי הוא דה' בהאי יומא בשפון תליא
 בהאי יומא פקיד מלכא למיכב פסקין לסגטירא ומסתיימי דיכין ואסתים ליטנח בישא בעלמא
 שרותא וסיומא הוא בהאי יומא והא חתמר ע"ב ומטעם זה לנו אומרים בשמיני חג עלרת מזמור
 הושיע ה' כי גמר חסיד שכלו מדבר בעין מדברי ל"ה והדילטורין כאומר יברת ה' כל שפתי
 חלקות וגו' אשר אמרו ללשוננו נגביר וגו' . ומפני שהסוכה מורה כענין הבורח מאויביו שבא להגלל
 במבצר עוז ומגדל וכמו שכחבנו בפ' הקודם שאנו נלולים מהמזיקים והמקטרגים ושעבוד גלות
 בהיותנו בורחים וגסים ממקומות ממשלתם ובאים לחסות ולהתלונן תחת לל סוכת שלומנו ועיר
 ממלכתו ית' וית' . לכן בשמיני חג עלרת שהוא רמז לעתיד שיהפוך אל העמים שפה
 ברורה לקרוא כלם בשם ה' והוא לבדו יהיה למלך על כל הארץ ומלכותו בכל משלה כי הוא
 לבדו יהיה מלך על כל הארץ ולא יהיה בשום מקום לא שטן ולא מזיק ולא פגע רע כי ביום
 שהוא יהיה ה' ח' ושמו ח' . ולכן אריך האדם בשמיני חג עלרת ללאת מהסוכה וסלא לקדש בה
 והמקדש בסוכה נראה כממעט מלכותו וממשלתו יתברך חס ושלום . והיולא מהסוכה לגמרי
 זאינו אוכל בה כלל ביום שמיני חג עלרת שהוא עתה יום אחרון של חג נחשב לו במקדש שמו
 ברבים כי על העתיד שעליו בא לרמוז היום הזה נאמר והתגדלתי והתקדשתי וגודעסי לעיני

גוים רבים וידעו כי אני ה' אמן יהיה במהרה בימינו

21.06.2018 11:30

יכוין בהמעטפו שלנו המקום וכו' וכן בהלכות תפלין נסימן כ"ה (כו.) כתב ויכוין בהנחתם שלנו המקום להניח וכו' כדי וכו' מה שלא עשה כן בשאר הלכות כי לא כתב שיכוין שום כוונה בעשיית המצוה מפני כי המקיים המצוה כדנה יוצא זה אף על פי שלא הייתה לו שום כוונה אבל צליית שכתוב בהן (צמדנר טו מ) למען תזכרו וגו' וכן בתפלין כמוז (שמות יג ט) למען תהיה תורת יי צפין שפשוטו הוא שהתפלין הם אות וזכרון כדי שיהא תורת יי שגור צפינו כי צד חוקה הולאך יראה שלא קיים המצוה כתיקונה אם לא יכוין אותה הכוונה ולכן כתב בהלכות אלו ויכוין

וכו' וכן גבי סוכה שכתוב למען ידעו וגו' משמע ליה גם כן שצריך שיכוין בשעת ישיבת הסוכה הטעם המכוון במצוה:

ב תל"ה הכתוב וכו'. כתב צ"ח יוסף מלה הכתוב מצות סוכה צליחת מזרים וכן הרבה מצות כלומר הוקשה לו הושגת בני ישראל נכסות ודאי אחר לאחס ממזרים היה ואם כן למה לו לתלות צליחת מזרים הכי הל"ל כי נכסות הושגתי את בני ישראל צמדנר ועוד מאי רבותא דהושגת נכסות שזו לעשות מצות סוכה זכר להושגת בני ישראל נכסות ועוד למה ז"ל לעשות סוכה בשמרי בניסן מיצעי לה כיון שהם זכר צליחת מזרים ולכן כתב למתן לראשונה תלה הכתוב וכו' ולמתן לשנית כתב והסוכות שאומר וכו' ולמתן לשלישית כתב ואף על פי שילאו וכו' עכ"ל: וקשיא לי

בהוציאי אותם מארץ מצרים ב. תלה הכתוב מצות סוכה ביציאת מצרים וכן הרבה מצות לפי שהוא דבר שראינו בעינינו ובאזנינו שמענו ואין אדם יכול להכחישנו והוא המורה על אמיתת מציאות הבורא יתעלה שהוא ברא הכל לרצונו והוא אשר לו הכח והממשלה והיכולת בעליונים ובתחתונים לעשות בהן כרצונו ואין מי שיאמר לו מה תעשה כאשר עשה עמנו בהוציאו אותנו

מארץ מצרים באותות ובמופתים. והסוכות

שאומר הכתוב שהושיבנו בהם הם ענני כבודו ג שהקיפנו בהם לבל יכה אותנו שרב ושמש. ודוגמא לזה צונו לעשות סוכות כדי שנוכור נפלאותיו ונוראותיו. ואף על פי שהוציאנו ממצרים בחדש ניסן לא צונו לעשות סוכה באותו הזמן לפי שהוא ימות הקיץ ודרך כל אדם לעשות סוכה לצל ולא היתה ניכרת עשייתנו בהם שהם במצות הבורא יתברך ולכן צוה אותנו שנעשה סוכות בחדש השביעי שהוא זמן הגשמים ה ודרך כל אדם לצאת מסוכתו ולישב בביתו ואנחנו יוצאים מן הבית לישב בסוכה בזה יראה לכל שמצות המלך היא עלינו לעשותה. וסוכה זו צריכה שתהיה במקום הראוי לעשותה. וממין הראוי. ושיהיו דפנותיה כראוי בשיעורם. ובמנינם. ושתהיה סככה כראוי. ושלא תהא גבוהה יותר משיעורה. ולא נמוכה פחות משיעורה. ולא קטנה משיעורה:

על פירושו דאיך נאמר דהוקשה לו תלה הושגת בני ישראל נכסות ודאי אחר לאחס ממזרים היה וכו' דמאחר דעדיין לא ידענו טיבן של אותן הסוכות שהושיבנו בהן אינו מן הראוי לתפוס בפשיטות שהם היו ודאי אחר לאחס ממזרים עד שיקשה על זה למה לו לתלות צליחת מזרים מן הראוי היה לפרש תלה טיבן של אותן הסוכות שהם היו צמדנר ואחר כך היה לו לדקדק למה לו לתלות צליחת מזרים ועוד דכיון דעיקר הקושא היא למה לו לתלות אותה הושגת צליחת מזרים מאחר שלא הייתה אותה הושגת רק אחר לאחס ממזרים אלמא שאם הייתה אותה הושגת נשעת לאחס ממזרים לא היה קשה מידי ואם כן מה טעם למה שאמר וכן הרבה מצות דבשאר מצות לא מצינו רק שתלה עיקר המצוה צוכרת יציאת מזרים לנד ואין לדקדק שם כמו שדקדק במצות סוכה ועוד לפי פירושו לא ידעתי מה השיב צ"ח לפי שהוא דבר שראינו בעינינו וכו' סוף סוף קשה ל"ל לתלות ההושגת של בני ישראל צליחת מזרים מה שלא היה אלא הל"ל לתלות המצוה של ישיבת סוכה צליחת מזרים כמו בשאר מצות ועוד לא ידעתי היאך ימשך משיבת הסוכה התכלית המכוון מן המצוה דהיינו שיזכרו יציאת מזרים מאחר שהושגת של בני ישראל נכסות הייתה אחר לאחס ממזרים זמן הרבה: ע"כ כן יראה לי לומר דעיקר כוונת רבינו לצאר דפסט המקרא הוא שהכוונה במצות סוכה היא לזכור יציאת מזרים אלמא אין פירוש המקרא שהכוונה במצות סוכה היא למען ידעו כי נכסות הושגתי את בני ישראל לנד כי צוה מקיים המצוה כתיקונה ומה שאמר הכתוב בהוציאי אותם מארץ מצרים לא קאי אלמען ידעו אלא התורה הודיענו שהושגת של בני ישראל נכסות היא צלותו הזמן אלמא קיום המצוה היא צדיעת ההושגת נכסות לנד שזה אינו אלא עיקר הפירוש שידעו כי ההושגת הייתה נכסות הוציאו אותם מארץ מצרים והוא שכתב תלה הכתוב מצות סוכה צליחת מזרים וכן הרבה מצות כלומר דמאחר הרבה מצות שתלס צליחת מזרים יש ללמוד שגם מצות סוכה תלסה צליחת מזרים ושזה עיקר הידיעה כמו שאמר למען ידעו ואמר טעם לזה לפי שהוא דבר שראינו בעינינו וכו' פירוש שאם היה עיקר הכוונה בלמען ידעו שההושגת הייתה נכסות לנד אם כן לא היה צוה רק וזכרת החסד שעשה עמם צמדנר וצודאי דהוה קשה דכמה מעלות טובות למקום עלינו שהאכילנו את המן ונתן לנו הצאר ושאר חסדים ולמה צוה יותר במצות סוכה לזכור החסד של ההושגת

פרישה

למדנר מ"מ קשה למה תלה מצות סוכה בהוצאת מזרים הל"ל כי נכסות הושגתי בשעת הליכתן ממצרים בשרב שמש שאז הקיפן בעננים להגין עליהם וק"ל ועוד מאי רבותא דהושגתי נכסות שזו לעשות סוכה בשמרי בניסן הוה ליה לזוה ולכן תיבן על ראשון ראשון ואמר תלה וכו' ולמתן השניה אחר והסוכות שאמר הכתוב וכו' הם ענני כבוד ולמתן הג' כתב ואף על פי שילאו ממזרים וכו'.

הגהות והערות

וכתב הערוך לנו שם ובספרו בכורי יעקב סימן זה סוס"ק ב ש"ל שגם רש"י והטור גורסים בגמרא כדאיתא בתורת כהנים, ועיין מהר"ץ חיות שם בגמרא שהוכיח כגירסת הגמרא שהרי אונקלוס תרגם "כי בסכות הושבתי" "אוי במטלת ענני" ואיתא במגילה ג ע"א שתרגום של תורה אונקלוס הגר אמר מפי רבי אליעזר ורבי יהושע ולפי גירסת התורה כהנים נמצא שאונקלוס תרגם שלא כדעת רבי אליעזר רבו אלא ודאי גירסת הבבלי נכונה דרבי אליעזר סבירא ליה ענני כבוד ואתא אונקלוס בשיטת רבו רבי אליעזר ונכון עכ"ל: ד] היעב"ץ בבור וקציעה העיר רלאו דוקא שירדו או גשמים דבאופן זה פטור מן הסוכה עיינו סוכה כח ע"ב אלא ר"ל זמו הגשמים והקור מתחיל:

ב בדפוס מנטובה שלוניקי וככת"י אחד הגירסא בתחילת דברי הטור "כתוב" בסכת וכו' "מארץ מצרים": ג] בגמרא סוכה יא ע"ב גרסינן דתניא כי בסכות הושבתי את בני ישראל ענני כבוד היו דברי רבי אליעזר רבי עקיבא אומר סוכות ממש עשו להם, ובתורת כהנים פרשת אמר כג מג הגירסא להדין רבי אליעזר אומר סוכות ממש היו רבי עקיבא אומר סוכות ענני כבוד היו וכו' וכן הגירסא במכילתא פרשת בא יב לו. ובמכילתא פרשת בשלח יג כ. וכן גרס הרוקח, והנה הטור כאן וכן רש"י בפירוש עה"ת ויקרא כג מג [וכן משמע מרש"י סוכה ב ע"ב ד"ה ההוא עיי"ש] כתבו רק הפירוש של ענני כבוד, ויש לחמוה כי לפי גירסתנו בגמרא נקטו להלכה כדעת רבי אליעזר ולא כרבי עקיבא.

ועד"ז מבואר הנוסח שנתקן לומר בהושענות, והוא מהמשנה סוכה (מ"ה ע"א) רי"א אני והו הושיעה נא. וכמש"כ תוס' שם דהטעם למה אומרים דווקא ב' שמות אלו "אני והו", "משום דדרשינן באיכה רבתי קרא דכתיב ביחזקאל, ואני בתוך הגולה, וקרא דכתיב בירמיה, והוא אסור בזיקים, כביכול הוא בעצמו והיינו הושענא שיושיע לעצמו", כלומר דכנס"י מתחננת על הגאולה ואומרת הושענא וכן אני והו הושיעה נא, והיינו משום שהגאולה תהיה באופן ובמהלך שכביכול הקב"ה יושיע לעצמו ויוציא את השכינה מהגלות, וזוהי ג"כ הבקשה כאן "ברח דודי", וכמו שפירש"י "ברח דודי מן הגולה הזאת ופדנו מביניהם", שכך תהיה הגאולה.

דברי סיום:

ונראה ליתן טעם על השייכות של בקשה זו "אני והו הושיעה נא" הנאמרת בחג הסוכות דווקא, דהנה שיטת הגר"א (לעיל פ"א פס' ד) בענין חג הסוכות וז"ל סוכות שהוא זכר לענני כבוד שהיה תלוי בבנין המשכן כידוע, ובזה יתרץ מה שהקשו למה אנחנו עושים סוכות בתשרי כיון שהוא נגד היקף ענני כבוד היה ראוי לעשות בניסן, כי בניסן היה תחילת היקף העננים, אבל נראה, לפי שכשעשו את העגל נסתלקו העננים, ואז לא חזרו עד שהתחילו לעשות המשכן, ומשה ירד ביוהכ"פ, ובמחרת יוהכ"פ ויקהל משה וציוה על מלאכת המשכן וזה היה בי"א תשרי, וכתיב והעם הביאו עוד נדבה בבוקר בבוקר ב' ימים הרי י"ג בתשרי, ובי"ד בתשרי נטלו כל חכם לב ממשה את הזהב במנין ומשקל, ובט"ו התחילו לעשות ואז חזרו ענני כבוד, ולכך אנו עושים סוכות בט"ו בתשרי, עכ"ל.

והנה באדרת אליהו פר' כי תשא (ל"ד, י) כתב שביציאת כלל ישראל ממצרים לא היה הענן לעיני כל ישראל, רק לעיני הנביאים שבהם, ורק לאחר חטא העגל כשנתרצה להם השי"ת ואמר נגד כל עמך אעשה נפלאות, והשרה שכינתו במשכן העדות, אז כתיב כי ענן ד' על המשכן יומם ואש תהיה לילה בו לעיני כל בית ישראל, עכ"ד.

ומבואר בזה שקודם חטא העגל היה הענן נראה רק לעיני הנביאים. ורק לאחר שחטאו ועשו תשובה ונתרצו זכו לחמלה גדולה ויתרה, שהשכין שכינתו ית' במשכן והיה הענן נראה לעיני כל בית ישראל.

נועל יסוד דברים אלו אמרתי לפרש בענין הנפלא שמצינו שהגר"א ז"ל נולד בחג הפסח ת"פ ונסתלק בחג הסוכות תקנ"ח, ובודאי שכל מה שאירע עם הגר"א תורה שלימה היא, ואף שא"י אם ראוי אני לפרש ענין זה.

21/08/2018 10:00

כידוע שבחיי הגר"א לא נדפס ממנו כלל חידושי תורה, ואף הוראותיו והנהגותיו לא נודעו כי אם לתלמידיו הקרובים, אבל אפי' ב"קלוז" של רבינו בוילנא לא נהגו בחייו את הנהגותיו ופסקיו, ורק כאשר נסתלק הגר"א החלו חידושי וביאוריו להתפרסם בעולם (הספר הראשון היה פירושו למשלי) ונתפשטו הוראותיו והנהגותיו, וכשעלו ה"פרושים" לארה"ק הנהיגו כאן את פסקי הגר"א.

ונראה בזה שהוא כדוגמת ענין עמוד הענן הנזכר לעיל, דכאשר כלל ישראל היו בבחי' חיים, דהיינו קודם חטא העגל שחזרו למדריגת אדה"ר קודם החטא, אז לא נתגלה עמוד ענן רק לעיני הנביאים, ורק לאחר החטא שנעשו בני מיתה אז נתגלה עמוד הענן לעיני כל בית ישראל (אחרי הכפרה והריצוי), ועד"ז נאמר ג"כ שבחיי הגר"א לא היתה תורתו נגלית כי אם לתלמידיו הקרובים, ורק לאחר סילוקו ומיתתו אז נתפרסמה תורתו ונפוצה ע"פ תבל לעיני כל ישראל. וכשם שבעמוד הענן הזמן שהיה נגלה רק לנביאים החל בחג הפסח מועד צאת ישראל ממצרים, והזמן שנתגלה לעיני כל ישראל היה בחג הסוכות כאמור, שאז נתרצה להם הקב"ה להשרות שכינתו במשכן לעין כל, עד"ז גם לידת הגר"א שהיא בחינת חיים היה בחג הפסח, ומיתתו היתה בחג הסוכות.

ואכן ידוע שחג הסוכות היה "היו"ט של הגר"א", שהיה שרוי אז בשמחה גדולה, והיו מתכנסים בביתו הרבה תלמידים שלא כדרכו בשאר ימים, וגם נתגלגל מן השמים שהיה חבוש בבית האסורים ומסר נפשו על מצות סוכה, גם היה מורה לתלמידיו שאפי' כשהקור גדול יתאמצו לישון בסוכה ע"י שיתעטפו היטב בהרבה כסתות, (ואף בשמע"צ שהמנהג בחו"ל רק לאכול בסוכה, היה הגר"א מחמיר גם בשינה), ואפשר שלכך נסתלק בחג הסוכות.

ועפ"ז יבואר היטב הלשון בתפילת ג' רגלים וימים נוראים, אתה בחרתנו מכל העמים, שביאר בזה הגר"א ז"ל (סידור אשי ישראל) שהוא מסודר לפי סדר שלושת הרגלים אתה בחרתנו כנגד חג הפסח, אהבת אותנו כנגד חג השבועות שנתן לנו באהבה את תורתו הק', ורצית בנו כנגד חג הסוכות שאז היה כפרת

עוון העגל, עכ"ד הגר"א, ויש להוסיף לפרש שוב עד"ז ההמשך ורוממתנו מכל הלשונות כנגד חג הפסח שנתרוממנו לאומה הנבחרת משאר האומות, וקדשתנו במצוותיך כנגד שבועות שבו קבלנו עול תורה ומצוות, וקרבתנו מלכנו לעבודתך כנגד חג הסוכות שנתרצה הקב"ה לישראל ואמר לבנות משכן להשראת שכינה ושם זכינו לכל ענין העבודה שבביהמ"ק.

ומסיים הענין "ושמך הגדול והקדוש עלינו קראת", והיינו כנגד הימים הנוראים, שנקראו נוראים ע"ש ששמו הגדול שוכן אז בתוכנו, אך צ"ב שאי"ז לפי סדר המועדים שהימים הנוראים זמנם קודם חג הסוכות, וכאן נסדר ענינם אחרי חג הסוכות.

אך לפי"ד אד"א הנ"ל הדברים מתאימים ועולים יפה, ומשום שלא זכו ישראל למדריגה זו של "שמך הגדול והקדוש עלינו קראת", כי אם אחרי חג הסוכות שאז זכו לריצוי ונתחדש בהם השראת שכינה בגילוי שהיה הענין לעיני כל בית ישראל, וכמו שאמר הקב"ה נגד כל עמך אעשה נפלאות, נמצא שענין זה ומדריגה זו ששמו הגדול נקרא עלינו בא רק אחרי חג הסוכות ומכח זה נובע סיבה נוספת למחילת יוה"כ וכמו שיבואר להלן, ולכן נסדר כאן בתפילה בסדר זה.

ואכן מצינו שבחטא המרגלים כאשר נגזר כליה על העם, אמר משה לפני הקב"ה "ושמעו מצרים וגו' ואמרו אל יושב הארץ הזאת שמעו כי אתה ד' בקרב העם הזה אשר עין בעין נראה אתה ד' ועננך עומד עליהם ובעמדו ענן אתה הולך לפניהם יומם ובעמוד אש לילה וגו', מבלתי יכולת ד' וגו'", והיינו שאם ח"ו יגזר עליהם כליה יתחלל שמו ית' בעולם, מפני ששמו ית' נקרא על ישראל שהוא שוכן בקרבם ונראה להם עין בעין בדרך חיבה ואהבה, ובבחינת ושמנו קראת בשמך.

אמנם בחטא העגל לא בא משה בטענה של חילול ד', ולהנ"ל הוא מבואר היטב וכמש"כ האד"א שרק אחרי הריצוי של חטא העגל זכו להשראת השכינה בגילוי, כי ענן ד' על המשכן לעיני כל בית ישראל, ואז ראו ששמו ית' קשור כביכול בשם ישראל, ושמנו קראת בשמך, ומאז נתחדשה סיבה נוספת למחילה, וע"כ בא משה בטענה זו, ולזה ג"כ הימים הנוראים ימי הסליחה וכפרה נקראים ע"ש הענין של "שמך הגדול והקדוש עלינו קראת", ומשום שענין זה לבד ששמנו קראת בשמך הוא סיבה מספקת לזכות לסליחה

מגילת ב ג קהלת

מא

לְמַעַת וְעַת לְעַקוֹר נְמוּעַ: ג עַת לְהַרוֹג וְעַת
 לְרַפּוֹא עַת לְפָרוֹץ וְעַת לְכַנּוֹת: ד עַת
 לְכַנּוֹת וְעַת לְשַׁחֵק עַת סְפוֹד וְעַת רְקוֹד:
 ה עַת לְהַשְׁלִיךְ אֲבָנִים וְעַת בְּנוֹס אֲבָנִים עַת
 לְחַבּוֹק וְעַת לְרַחֵק מִחֶבֶק: ו עַת לְבַקֵּשׁ
 וְעַת לְאַבֵּר עַת לְשָׁמֹר וְעַת לְהַשְׁלִיךְ: ז עַת
 לְקַרְוֵעַ וְעַת לְתַפּוֹר עַת לְחַשׂוֹת וְעַת לְדַבֵּר:
 ח עַת לְאַהֲבֵי וְעַת לְשֹׂא עַת מִלְחָמָה וְעַת
 שְׁלוֹם: ט מִהֲיִתְרוֹן הַעוֹשֶׂה בְּאֲשֶׁר הוּא
 עֹמֵד: י רְאִיתִי אֶת־הַעֲנָן אֲשֶׁר נָתַן אֱלֹהִים
 לְבְנֵי הָאָדָם לְעֵנֹת בּוֹ: יא אֶת־הַבֶּל עֲשֵׂה
 יָפֵה בְעֵתוֹ גַּם אֶת־הַעֲלָם נָתַן בְּלִבָּם מִבְּלֵי
 אֲשֶׁר לֹא־יִמְצָא הָאָדָם אֶת־הַמַּעֲשֶׂה

רש"י

כשנאמר עליה, שנאמר (נחמיה א ג) ותומת ירושלים מפלגת:
 ועת לבנות. שנאמר (עמוס ט יא) ובניתי פימי עולם:
 (ד) עת לבכות. כחשעה באב: **ועת לשחוק.** לעמיד לבא
 שנאמר (ספלים קטו ב) אלו ימלא שחוק פינו: עת ספוד. בימי
 אבל: ועת רקוד. כחמנים וכלות: (ה) עת להשליך
 אבנים. בחורי ישראל מושלכים, פתפפתנה לבני קדש (איכה
 ד א): ועת בנוס. אוחס מן הגולה והוסייעם ה' אליהם
 ביום ההוא פלאן עמו פי לבני גור מתנוקסות על ידקמו (וכריה
 ט טו): עת לחבוק. פי פאשר ידבק האזר וגו' (ירמיה יג יא):
 ועת לרחוק מחבק. ורסק ה' את האדם (ישעיה ו יב):
 (ו) עת לבקש. כענין שנאמר (ישוקאל לד טו) ואת האדמת
 לבקש, לענין נדחי ישראל: ועת לאבד. ועת שאבדס בגולה,
 שנאמר (ויקרא כו לח) ואתדקסם בגוים: עת לשמור. יצחק
 ה' ושמךך (במדבר ו ד), כשאתם עושים רעונו: ועת
 להשליך. וישלכם אל ארץ אתרת (דברים כט ט): (ז) עת
 לקרוע. מלכות בית דוד, ואתקיע את הפמלקה וגו' (מלכים א'
 יד ט): ועת לתפור. והיו לאתדים צדקה, ולא יתנו עוד לשפי
 ממלכות (ישוקאל לו י, כב) (קה"ר ג ח א): עת לחשות. פעמים
 שאלס שותק ומקבל שכר, שנאמר (ויקרא יג א) ואלס תהלן, וכה
 שנתייחד הדבור עמו שנאמר (שס פסוקים ט-ט) וידבר ה' אל
 אהרן יין וישקר אל פתך (ויק"ר יב ב): ועת לדבר. אלו ישיר
 משה (שמות טו א), ופאשר לבורה (שופטים ה א), קחו עמכם דברים
 (הושע יד ג): (ח) עת לאהוב. ואתהבך (דברים ז א): ועת
 לשנא. שנאמר (הושע ט טו) כל רעסם צנלגל (על כן) [פי שם]
 שגאקים (קה"ר שס): (ט) מזה יתרון העושה. מה יתרון
 של עושה רע בכל שהוא עמל, גם הוא עמו יבא והכל אבד:
 (י) הענין. המנהג: לענות. להמנהג: (יא) יפה בעתו.
 בעת הטובה יפה הוא לבא משלום שכר מעשה הטוב, ובעת
 הרעה ראויה היא למשלום מעשה הרע: גם את העולם
 נתן בלבם וגו'. גם את חכמת העולם אשר נתן בלב

גם זה הבל ורעה רבה. והס נעשו דור של הצל, ורעה
 קעת האדם צארכ (בנאשית ו ה) כדור המבול (קה"ר ז כ ב):
 (כג) כי מזה הודה וגו'. כי מה מותר הוא לאדם בכל עמלו
 ושברון לבו, בעמל ודאגה שהוא עמל ומניח לאחרים:
 (כד) ענינו. מנהגו: גם זה. אחד מן ההבלים הנוהגים
 לעולם: (כד) אין טוב באדם. כחמיה: שיאכל ושתה
 והראה את נפשו טוב. כלומר, יתן לבו לעשות משפט
 ולדקה עם המאכל והמשמה, וכן נאמר ליהויקים (ירמיה כב טו)
 לבני הלוה לכל ושתה ועשה ממשפט ולדקה אלו טוב לו:
 (כה) כי מי יאכל וגו'. למה לא אשמת בחלקי במאכל
 ומשמה, מי ראוי לאכול את יגיעי ומי ימהר לבולעה מבלעדי:
 חוץ מבוני. מבלעדי. זו מדת הרשעים היא שאוספים לאורך
 האחרים: (כו) כי לאדם שטוב לפניו. לפני האלהים
 הנזכר למעלה (פסוק ד) כי מיד האלהים היא: נתן חכמה
 ודעת ושמוחה. לב לעסוק בחורה ובמנות, ולשמות בחלקו
 במאכל ובמשמה וכסות נקיה: ולאחוא נתן ענין. מנהג
 דאגה: לאסוף ולכנוס ולתת לטוב לפני האלהים.
 כענין שנאמר (אסתר ח ב) ופאשר אספר את מרדכי על בית המן
 (מגילה י): גם זה. אחד מן ההבלים שנחמו לבניות, שהם
 עמלים ואחר נוטל:

ג (א) לבל זמן. אל ישמת האוסף זהו מהבל, כי אם עכשו
 הוא צידוי עוד יירשוהו לדיקים, אלא שעדיין לא הגיע הזמן
 כי לכל דבר יש זמן קבוע מתי יהיה: לבל חפיץ. לכל דבר.
 כל הדברים קרוים חפנים בלשון משנה (ראה שבת ה): (ב) עת
 לדדת. למשעה מדשים: ועת למות. קנצ שנות של כל
 דור ודור: עת למעשה. גוי וממלכה: ועת לעקור. עת
 יבא להעקר: (ג) עת להרוג. אומה שלימה כשמגיע יום
 פקודה, כמו שנאמר (ישעיה יד ל) וישלחיתך (בחרב) יקרג:
 ועת לרפא. שזרס, כענין שנאמר במנאים (שס יט כב) וישבו
 עד ה' ונעפר להם ורפאם: עת לפרוץ. חומת העיר